

mgr lic. Igor M. Kilanowski

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pozycja prawna Church of England

Modlitwa arcykapłańska Chrystusa, w której wołał: „Aby byli jedno” niejako proroczo zapowiadała, że Kościół, który On sam założył i ukonstytuował będzie wskutek ludzkiej ułomności podlegał podziałom. Ruch reformacyjny w XVI wieku doprowadził do wyodrębnienia z Kościoła katolickiego innych wspólnot eklezjalnych, zwanych protestanckimi. Kościół Anglii (*Church of England*) jest najstarszą wspólnotą eklezjalną denominacji anglikańskiej, której początki sięgają XVI wieku i czasów panowania na Wyspach Brytyjskich króla Henryka VIII Tudor’a. Głównym celem pracy było ukazanie pozycji prawnej Kościoła Anglii w korelacji z przepisami prawnymi Kościoła katolickiego, w którym tkwią korzenie tej wspólnoty. Dysertacja jest owocem realizacji projektu pod nazwą „Pozycja prawna kościoła narodowego. Kościół anglikański w sferze relacji państwo-kościół i na arenie międzynarodowej” finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (UMO-2015/19/N/HS5/03316).

Praca składa się z trzech rozdziałów, poprzedzonych wstępem, wykazem skrótów oraz spisem treści. W zakończeniu wskazano efekty przeprowadzonych badań. Bibliografia, która znajduje się na końcu dysertacji ukazuje materiał badawczy, którym były źródła prawa kanonicznego: anglikańskiego i katolickiego, prawa wyznaniowego Anglii oraz Zjednoczonego Królestwa. Ponadto, w dysertacji wykorzystano dokumenty historyczne oraz literaturę pozyskaną w ramach kwerend naukowych przeprowadzanych między innymi w: Bibliotece Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie, Anglican Center w Rzymie, Apostolskim Archiwum Watykańskim w Rzymie, Bibliotece Parlamentu Westminsterskiego w Londynie oraz Opactwa Westminsterskiego w Londynie oraz Uniwersytetu w Oxfordzie.

Analizy pozycji prawnej wspólnoty eklezjalnej nie sposób nie rozpocząć od próby odpowiedzi na pytanie o istnienie prawa w Kościele jako takiego. Pierwszy rozdział dysertacji poświęcony został prawu kościelnemu w ogólności. Wychodząc od biblijnych podstaw (najpierw starotestamentych, a następnie – Nowego Przymierza) obecności władzy i prawa we wspólnocie chrześcijan, przeprowadzono szczegółową analizę pochodzenia prawa kościelnego,

zarówno na fundamencie założeń teologicznych, jak i filozoficznych, tak we wspólnocie Kościoła Chrystusowego *in genere*, jak i we wspólnotach eklezjalnych. Rozważania te stały się punktem wyjścia do podjęcia problemu istnienia prawa kanonicznego w Kościele Anglii, poczynając od bazowych aktów reformacji anglikańskiej, aż po współczesne zasady prawa tamtejszej grupy konfesyjnej.

Drugi rozdział dysertacji poświęcony został przedstawieniu prawa kanonicznego Kościoła Anglii. System *common law* obowiązujący w krajach o anglosaskiej tradycji prawnej nie przeniknął znacząco w system anglikańskiego prawa kanonicznego, które jest regulowane w Kodeksie na wzór przepisów prawa kanonicznego Kościoła katolickiego. Poszczególne jednostki redakcyjne rozprawy odpowiadają układowi systematycznemu zbioru kanonów (*The Canons of the Church of England*). Po prezentacji zagadnień wstępnych odniesiono się do norm regulujących sprawowanie posługi liturgicznej ze szczególnym uwzględnieniem udzielania sakramentów, by następnie podjąć temat osób powołanych do służby w Kościele: duchownych (biskupów, prezbiterów, diakonów), diakonis oraz ich współpracowników. *Kodeks anglikański* w dalszej kolejności umieszcza regulacje dotyczące kościołów i ich wyposażenia, potem zaś przechodzi do przepisów określających sposób działania organów władzy sądowniczej oraz kolegium zarządzającego, którym jest Synod Generalny Kościoła Anglii. Niejako podsumowaniem tej kodyfikacji prawa jest wskazanie zasad interpretacyjnych kanonów, co zasługuje na uwagę. W tej części rozprawy starano się porównać dwa systemy kanoniczne i ustalić, które normy kanonicznego prawa anglikańskiego mają odpowiednik katolicki, wywodzą się z tej wspólnoty i tradycji, a które mają charakter ściśle anglikański, przez co ukazują naturę i specyfikę rozumienia wiary w *Anglican Communion* i *Church of England*.

Trzeci rozdział poświęcony został relacjom Kościoła Anglii z władzą świecką. Poprzez wskazanie służebnej roli wspólnoty kościelnej wobec władz państwowych Anglii starano się ukazać ograniczenia wolności religijnej w tym wyspiarskim kraju. Rozdział rozpoczynają teoretyczne rozważania dotyczące pojęcia wolności religijnej, by podjąć następnie problematykę tejże wolności w Zjednoczonym Królestwie. Dalsze części dotyczą zarówno zależności Kościoła Anglii od władzy państwowej, jak i współpracy tych dwóch podmiotów w realizacji misji kościelnej. Zależność Kościoła Anglii od ustrojowych podmiotów władzy w Zjednoczonym Królestwie egzemplifikują relacje z Monarchą brytyjskim, jako jego zwierzchnikiem, oraz z Gabinetem. Współpraca między Kościołem a państwem brytyjskim w odniesieniu do Church of England została przedstawiona w oparciu o trzy węzłowe zagadnienia: szkolnictwo anglikańskie, małżeństwo i związki partnerskie oraz dobra doczesne Kościoła. Współczesny przekaz medialny może być mylący w odniesieniu do stosunku

Kościół Anglii do rozumienia małżeństwa oraz zezwolenia na błogosławienie związków partnerskich lub małżeństw jednopłciowych. Ten problem wymaga panoramicznego spojrzenia na prawo wewnętrzne Kościoła przez pryzmat ustawodawstwa brytyjskiego. Zależność finansowa Church of England, zarówno jego struktur, jak i duchowieństwa od państwa jest przedmiotem dalszej części rozdziału.

W badaniach wykorzystano kilka metod badawczych, wśród których wymienić należy: analizę źródeł, metodę dogmatyczno-prawną, metodę historyczno-prawną oraz metodę komparatystyczno-prawną.